

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ader>

ISSN 2651 – 5067

TÜRKÇE DERS KİTABI ETKİNLİKLERİNİN KAZANIMLARLA ÖRTÜŞME DURUMLARI

ANALYSIS OF THE COLLABORATION OF THE TURKISH LANGUAGE COURSE BOOK ACTIVITIES WITH THE ACHIEVEMENTS

Zekerya BATUR*

*Prof. Dr. Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
zekerya.batur@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7918-5305

Pelin ÖZDEMİR**

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD,
pelinnoz64@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8236-2851

Referans: Batur, Z., Özdemir, P. (2021). Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Kazanımlarla Örtüşme Durumları. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 47-68.

Gönderilme Tarihi: 29.05.2021

Kabul Tarihi :24.06.2021

Özet: Türkçede temel dil becerileri kazandırılırken Türkçe Dersi Öğretim Programı(TDÖP) esas alınır. Öğretim programlarındaki kazanımların aktarılmasında en temel materyallerden biri de ders kitaplarıdır. Ana dili öğretiminde, temel dil becerileri geliştirilirken ders kitaplarına seçilecek etkinliklerin niteliği önemlidir. Ders kitaplarındaki metin, etkinlik ve çalışmaların mevcut sınıf düzeyinin öğretim programıyla uyumlu olması, kazanımları büyük oranda karşılaması, etkinliklerde kullanılan görsellerin metinle uyumlu olması beklenmektedir. Ders kitaplarında yer alacak etkinlikler de bu doğrultuda özenle seçilerek hazırlanmalıdır. Bu araştırmanın amacı, 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki görsel ve etkinliklerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla örtüşüp

örtüşmediğini incelemektir. Çalışmada verilerin toplanmasında Özgün Matbaacılık 7.sınıf Türkçe Ders Kitabı ve MEB Yayınları 7.sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki etkinlikler değerlendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda betimsel yöntemin doküman analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda 7.sınıf MEB Yayınlarındaki 272 etkinliğin tamamının 7.sınıf TDÖP kazanımlarıyla örtüştüğü, 7. Sınıf Özgün Matbaacılıktaki 268 etkinlikten 12'sinin 7. Sınıf TDÖP kazanımlarıyla örtüşmediği 5 ve 6.sınıf seviyelerindeki TDÖP kazanımlarıyla örtüştüğü görülmüştür. MEB Yayınlarındaki 272 etkinliğin 51'inde görsel kullanıldığı, Özgün Matbaacılıktaki 268 etkinliğin 46'sında görsel kullanıldığı belirlenmiştir. MEB Yayınlarındaki 8 dinleme metninden 4'ünün etkinliklerinde görsel kullanımına yer verilirken Özgün Matbaacılığın 8 dinleme metninden 3'ünün etkinliklerinde metinle ilgili görsel kullanımına yer verildiği görülmüştür. Her iki ders kitabının etkinliklerinde kullanılan görsellerin metinlerle uyumlu olduğu görülmüştür. Ulaşılan bulgular doğrultusunda Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin hazırlanmasında daha özenli davranılması, Türkçe ders kitaplarındaki görsellerin metinle uyumlu olması ve bu kitaplarda daha fazla görsel unsura yer verilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Dersi Öğretim Programı, Kazanım, Ders Kitabı

Abstract: In teaching basic language skills in Turkish, Turkish Language Course Curriculum (TLCC) is taken as basis. Textbooks are one of the most basic materials in transferring the learning outcomes in the curriculum. In teaching the mother tongue, the quality of the activities to be selected for the textbooks is important in developing basic language skills. It is expected that the text activities and studies in the textbooks are compatible with the current grade level and the curriculum and the visuals used in the activities are compatible with the text. The activities to be included in the textbooks should also be carefully selected and prepared accordingly. The aim of this research is to examine whether the visuals and activities in the 7th grade Turkish textbooks coincide with the gains in the Turkish Language Lesson Curriculum. In the study, activities in Özgün Matbaacılık 7th grade Turkish Textbook and MEB Publications 7th grade Turkish Textbook were examined in collecting data. For this purpose, the document analysis technique of the descriptive method was used. As a result of the study, it was observed that all 272 activities in 7th grade MEB Publications coincided with 7th grade TLCC achievements, 12 out of 268 activities in 7th grade Original Printing House did not coincide with 7th grade TLCC achievements, and coincided with TLCC achievements at 5th and 6th grade levels. It was determined that visuals were used in 51 of 272 activities in MEB Publications, and images were used in 46 of 268 activities in Original Printing. It was observed that 4 out of 8 listening texts in MEB Publications included visual use in their activities, while 3 out of 8 listening texts of Özgün Printing House included the use of visuals related to the text in their activities. It was observed that the visuals used in the activities of both course books were compatible with the texts. In line with the findings, it was

suggested to be more careful in the preparation of the activities in Turkish Language course books, to match the visuals in Turkish Language course books with the text, and to include more visual elements in these books.

Keywords: Turkish Language Lesson Curriculum, Achievement, Textbook,

1. Giriş

Öğretim programları okul öncesi dönemden yükseköğretime kadar olan dönemlerde öğrencilerin öğretim programlarının yeterliliklerini tamamlamış; zihinsel, duygusal, sosyal ve öz yeterlilik yönünden gelişmiş bireyleri hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek için her disiplin, kazanımlarını da içine alan bir program uygulamaktadır. Türkçe Öğretim Programı çağın gereklerine uygun olarak güncellenmekte ve yeniliklere uygun olarak yeniden şekillendirilmektedir. En son düzenlenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bireylerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanıp bireysel ve sosyal yönden kendilerini geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri de içeren bütünlük kazandırılarak oluşturulmuştur. Program; farklı disiplin alanlarında ve hayat boyu öğrenmede dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin en önemli koşulu olduğunu belirtmektedir(MEB,2018:8).Türkçenin eğitimi ve öğretiminde hedeflenen başarı nitelikli programlar sayesinde gerçekleşeceğinden okullarında da uygulanan Türkçe programlarının sürekli izlenmesi, eksiklikleri giderilerek geliştirilmesi ve yenilenmesini gerektirmektedir(Uçgun,2014:103).

Ortaokul düzeyinde Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki öğrenme alanları 2006, 2015 ve 2017 yıllarına göre farklılık arz etmektedir. Bu bağlamda 2017 Programı'nda (dinleme/izleme, okuma, konuşma, yazma) dört öğrenme alanı bulunmaktadır(MEB,2019:19). Bu öğrenme alanları bireyin günlük yaşamında sosyal iletişim başarısını etkilediği gibi diğer disiplin alanlarına ilişkin akademik başarısını da etkileyebileceğinden dil öğretiminde kullanılacak yöntemin ve araç-gereçlerin öğretim ilkelerine uygun şekilde seçilmesi gerekmektedir. "Türkçe programının amacına uygun olarak bireylerin dil bilincini ve duyarlılığını edinebilmeleri için öğretim ortamlarına taşınan ders kitaplarındaki metinlerin özenle seçilmesi, özenle resimlenmesi ve yine aynı özenle de işlenmesi gerekmektedir. Türkçe öğretimi, bireyin okuma kültürünü oluşturması ve geliştirmesinde önemli bir yeri olan metinler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda seçilen metinlerin yer aldığı ders kitaplarının niteliği de önem kazanmaktadır."(İşeri,2007:61). Ders kitaplarının bu denli önemli olması kolay ulaşılabilirliği, yaygın olarak kullanılması ve alanında uzmanlarca hazırlanıp yetkili kurumlar tarafından onaylanmasıyla açıklanabilir. Tematik yaklaşımla hazırlanan Program'da kazanımlar ise her sınıf düzeyi için öğrenme alanlarının altında gruplandırılmıştır. Kazanımlar öğrenme alanlarının içinde buldukları sınıf seviyelerine göre sayı olarak değişmektedir. Okuma alanını ele alacak olursak; 1.sınıfta 19, 2.sınıfta 19, 3.sınıfta 28, 4.sınıfta 37, 5.sınıfta 34, 6.sınıfta

35, 7.sınıfta 38 ve 8.sınıfta ise 35 kazanım bulunmaktadır (MEB,2019). Eğitimin temel hedefi bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlarını geliştirmektir. Bu becerilerin planlı olarak kazandırılması öğretim programının içeriğine göre hazırlanmış, nitelikli ders kitaplarının olmasına bağlıdır (Batur,2010:10). Dil öğretiminde kazanımları davranışa dönüştürme adımında en temel yardımcı materyal ders kitaplarıdır. Ders kitaplarındaki metinlerin niteliği kadar kazanımların ediniminde etkinlikler, alıştırmalar ve uygulamalar da önemlidir. Ülkemizde 2005 yılından bu yana kullanılan yapılandırmacı ve etkinlik yaklaşımına göre dil öğrenmede bireyin aktif olması gerekmektedir. Derslerde tamamen bilgi aktarımına dayalı olarak dil öğreniminin gerçekleşmesi beklenilmez. Öğrencinin çevreyle etkileşime girerek aktif olması okuma, yazma, konuşma, problem çözme gibi etkinliklerde katılımı önemlidir. Bu etkinliklerle bilgiyi alan öğrenci, zihninde işler, ön bilgileriyle bağ kurar, anlamlandırır, kendi yorumunu katar, zihnine yerleştirir ve uygular. Öğrencilerin etkinlikleri işbirliği içinde yapmaları güdülenmelerini kolaylaştıracak; dil, sosyal ve zihinsel becerilerini geliştiren çocuğun aşamalı olarak karmaşık etkinliklerle üst düzey zihinsel basamaklara geçmesi sağlanacaktır (Güneş, 2017). “Dil öğrenimi doğrusal bir faaliyet olmadığından dört temel dil becerisinin kazandırılmasında tek bir öğrenme öğretme yaklaşımı benimsenmemeli, farklı öğretim yöntem ve teknikleri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır. Öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır. Kullanılan öğretim yaklaşımları ve öğrenme etkinlikleri öğrencilerin önceki öğrenmelerini geliştirmeli, yanlış öğrenmeleri düzeltmeli, ilgilerini çekmeli, sınıf içinde ve dışında anlamlı uygulamalar yapmaları için teşvik etmelidir.”(MEB,2019:8).

Ders içi etkinliklerin öğrencinin kazanımları kavramasında ve uygulamasındaki önemi dikkat çekicidir. Yapararak yaşayarak öğrenmeyi destekleyen etkinlikler aynı zamanda bireysel öğrenmeye, aktif öğrenmeye, kendi kendine güdülenmeye ve yaratıcılığı artırmaya yardımcıdır. Bunun yanı sıra ders kitaplarındaki etkinlikler konunun anlaşılması, tekrarı, faklı soruları içermesi bakımından ders içi faaliyetler arasında yer bulmaktadır. Ancak ders kitaplarındaki etkinlikler incelendiğinde davranışçı yaklaşımın öğretim malzemesi olan “alıştırma” ya uygun olduğu, yapılandırmacı yaklaşıma uygun olmadığı saptanmıştır. Etkinlik adı altında aslında alıştırmaların sunulması Türkçe öğrenimine katkı sağlamamaktadır (Güneş, 2017).

Ders kitaplarında kullanılan görseller; öğrencinin dikkatini çekme, motivasyonunu artırma, soyut ve karmaşık kavramları basitleştirerek içeriğin kavratılmasında yardımcı olur. Bu amaçla ders kitaplarında grafik, tablo, fotoğraf gibi çeşitli görseller kullanılmaktadır. Bu görsellerin öğrencinin dikkatini çekecek, seviyesine uygun, metinle uyumlu olması gerekmektedir. Görsellerin metni doğrudan desteklemesi, öğrencilerin okuduklarını anlama ve hatırlamalarını kolaylaştırır. Estetik kaygı güdülerek kullanılan görsellerin metni anlamaya olan katkısı şüphelidir (Şahin, 2014). Ders kitaplarındaki metinlerde kullanılan görseller ile etkinliklerde kullanılan görseller aynı amaca hizmet etmektedir. Bu sebeple ders kitaplarındaki etkinliklerde kullanılacak görsellerin özenle seçilmesi, metnin içeriğine uygun olması, etkinlikle ilişkili tablo ve grafiklerin kullanılması gerekmektedir. Alan yazında Türkçe ders

kitaplarındaki metinler ve metinlere bağlı etkinliklerin değerlendirildiği araştırmalarda; metinlerin türler açısından incelenmesi (Solak ve Yaylı, 2009), etkinliklerin sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi (Mert, 2013; Bayraktar, 2018; Sarıkaya, 2019; Aydın, 2020), etkinliklerin dil öğrenme alanlarına ve taksonomiye göre incelenmesi (Tosunoğlu, 2014; Demir ve Durukan, 2017), metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi (Pilav ve diğerleri, 2015), çalışma kitaplarının etkinliği oluşturan unsurlar bakımından değerlendirilmesi (Çerçi, 2016), ders kitaplarındaki göç olgusu (Esendendemir ve Ertaş, 2018), ders kitaplarında yer alan atasözlerinde düşünme unsurları (Batur ve Soyuçok, 2019), ders kitaplarındaki özetleme etkinliklerinin incelenmesi (Karadağ, 2019), etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımı (Mutlu ve Yurt, 2019), metinlerin okuma yöntem ve teknikleri açısından incelenmesi (Yaşar,2019), ders kitaplarındaki metinlerin kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesi (Bulut ve Taçyıldız, 2020) ve ders kitaplarındaki anlayış ve değişim (Soyuçok, 2020) konularında çalışmalar yapılmıştır. Alanla ilgili 7.sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin görsellerinin incelenmesi ve etkinliklerin kazanımlarla uyumu yapılmadığından çalışmanın önemli olduğu söylenebilir.

2.Problem Cümlesi

Türkçe ders kitabındaki etkinliklerle Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlar örtüşmekte midir?

3.Alt Problemler

1. Ders kitaplarındaki etkinliklerde 7.sınıf TDÖP'deki kazanımların ne kadarına yer verilmiştir?
2. Ders kitaplarındaki etkinliklerde dil beceri alanlarından en fazla hangilerine yer verilmektedir?
3. Ders kitaplarındaki etkinliklerin sayısı ve özellikleri yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Ders kitaplarındaki etkinlerde kullanılan görsellerin sayısı ve metinle ilişkili olma durumu nedir?

4.Yöntem

2020-2021 eğitim-öğretim yılında ders kitabı olarak kullanılan özel yayınevi tarafından hazırlanmış 7.sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB tarafından hazırlanmış 7.sınıf Türkçe ders kitabının etkinlikleri 7.sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla örtüşmesi bakımından incelenmiştir. Bu çalışma nitel araştırma (Turan,2019) deseninde olup doküman analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Doküman incelemesi var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek yapılan veri toplama yöntemidir (Karasar,1998).

5.Veri Toplama

Özgün Matbaacılığın 7.sınıflar için hazırladığı Türkçe ders kitabındaki etkinlikler ile MEB Yayınlarının 7.sınıflar için hazırladığı Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin 7. sınıf TDÖP'deki kazanımlardan hangisiyle uyumlu olduğu belirlenmiştir.7.sınıf TDÖP'a

uyumlu olmayan etkinlik için diğer sınıf düzeylerindeki TDÖP kazanımlarına bakılıp ilişkili olduğu sınıf belirlenmiştir. Bu iki yayınevindeki etkinlikler sayı ve dil beceri alanlarındaki oranları bakımından karşılaştırılmıştır. Ders kitaplarındaki metinlerin incelemesi yapılmadığından metinlerle ilişkili kazanımlar etkinliklerde yer aldığı kadarıyla değerlendirilmiştir. 7.sınıf Türkçe dersi Özgün ve MEB Yayınlarındaki etkinlikler özellikleri bakımından incelenmiş; görsellerin sayısı, niteliği ve metinle ilişkili olma durumları bakımından karşılaştırılmıştır.

6. Veri Analizi

İnceleme konusu olan kitaplardaki etkinlikler tek tek incelenip 7.sınıf TDÖP kazanımlarıyla ilişkili olup olmadığı belirlenmiştir. Etkinliklerin hangi kazanım alanını karşıladığı belirlenmiştir. Ayrıca etkinlikteki görseller sayısı ve metinle uyumu bakımından incelenerek yorumlanmıştır.

7. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Araştırmamanın geçerlilik çalışması uzman görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Üç Türkçe öğretmeni Özgün ve MEB Yayınları 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin 7.sınıf TDÖP'deki kazanımlarla örtüşme durumlarını ve etkinliklerde kullanılan görselleri sayı ve metinle ilişki durumu bakımından değerlendirmişlerdir.

8. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmanın sınırlılığı ortaokul 7.sınıf kademesi olarak belirlenmiştir. 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (2019) Aralık 2747-Ek sayısında 7.sınıflarda okutulacak Türkçe ders kitapları Millî Eğitim Yayınları(1.2.kitap), Özgün Matbaacılık, Dörtel Yayınları, Ders Destek Yayınları olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada 7.sınıf Türkçe ders kitaplarından Millî Eğitim Yayınları 7.sınıf Türkçe Ders Kitabı ve özel yayınevi tarafından hazırlanmış Özgün Matbaacılık 7.sınıf Türkçe Ders Kitabı inceleme nesnesi olarak alınmıştır.

9. Bulgu ve Yorumlar

TDÖP 7. sınıf kazanım alanlarında dinleme/izleme alanında 14, konuşma alanında 7, okuma alanında 38, yazma alanında 17 kazanım alanı(MEB,2019) bulunmaktadır. Bu kazanım alanlarının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerde yer alma durumları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo.1 Kazanım Alanlarının MEB Yayınları 7.Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerindeki Sayısı

Dinleme Kazanımları Etkinlik Sayısı	Konuşma Kazanımları Etkinlik Sayısı	
T.7.1.1. 1 etkinlikte	T.7.1.8. 1 etkinlikte	T.7.2.1. 15 etkinlikte
T.7.1.2. 5 etkinlikte	T.7.1.9. 2 etkinlikte	T.7.2.2. 10 etkinlikte
T.7.1.3. 5 etkinlikte	T.7.1.10. 1 etkinlikte	T.7.2.3. 13 etkinlikte
T.7.1.4. 9 etkinlikte	T.7.1.11. 5 etkinlikte	T.7.2.4. 6 etkinlikte
T.7.1.5. 5 etkinlikte	T.7.1.12. 3 etkinlikte	T.7.2.5. 5 etkinlikte
T.7.1.6. 4 etkinlikte	T.7.3.13. 2 etkinlikte	T.7.2.6. 2 etkinlikte

T.7.1.7. 3 etkinlikte

T.7.3.14. 1 etkinlikte

T.7.2.7. 2 etkinlikte

Okuma Kazanımları Etkinlik Sayısı**Yazma Kazanımları Etkinlik Sayısı**

T.7.3.1. YOK	T.7.3.20. 2 etkinlikte	T.7.4.1. 4 etkinlikte
T.7.3.2. 2 etkinlikte	T.7.3.21. 5 etkinlikte	T.7.4.2. 11 etkinlikte
T.7.3.3. YOK	T.7.3.22. 4 etkinlikte	T.7.4.3. 5 etkinlikte
T.7.3.4. YOK	T.7.3.23. 4 etkinlikte	T.7.4.4. 15 etkinlikte
T.7.3.5. 23 etkinlikte	T.7.3.24. 2 etkinlikte	T.7.4.5. 1 etkinlikte
T.7.3.6. 5 etkinlikte	T.7.3.25. 5 etkinlikte	T.7.4.6. 1 etkinlikte
T.7.3.7. 1 etkinlikte	T.7.3.26. 1 etkinlikte	T.7.4.7. 4 etkinlikte
T.7.3.8. 5 etkinlikte	T.7.3.27. YOK	T.7.4.8. 1 etkinlikte
T.7.3.9. 16 etkinlikte	T.7.3.28. 7 etkinlikte	T.7.4.9. 2 etkinlikte
T.7.3.10. 6 etkinlikte	T.7.3.29. 4 etkinlikte	T.7.4.10. 4 etkinlikte
T.7.3.11. 4 etkinlikte	T.7.3.30. 2 etkinlikte	T.7.4.11. 10 etkinlikte
T.7.3.12. 3 etkinlikte	T.7.3.31. 2 etkinlikte	T.7.4.12. 2 etkinlikte
T.7.3.13. 9 etkinlikte	T.7.3.32. 1 etkinlikte	T.7.4.13. 6 etkinlikte
T.7.3.14. YOK	T.7.3.33. 3	T.7.4.14. 4 etkinlikte
etkinlikte		
T.7.3.15. 1 etkinlikte	T.7.3.34. 2 etkinlikte	T.7.4.15. 2 etkinlikte
T.7.3.16. 6 etkinlikte	T.7.3.35. 1 etkinlikte	T.7.4.16. 6 etkinlikte
T.7.3.17. 9 etkinlikte	T.7.3.36. 2 etkinlikte	T.7.4.17. 3 etkinlikte
T.7.3.18. 4 etkinlikte	T.7.3.37. 1 etkinlikte	
T.7.3.19. 28 etkinlikte	T.7.3.38. 1 etkinlikte	
T.7.3.20. 2 etkinlikte		

Tablo 1’de MEB Yayınlarının 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerde 14 dinleme kazanımından tamamına etkinliklerde yer verildiği görülmektedir. 47 etkinlikte dinleme alanındaki kazanımlara yer verilmiştir.7.sınıf TDÖP’te konuşma alanındaki 7 kazanımın her biri etkinliklerde yer almış ve 53 etkinlikte konuşma alanı kavratılmaya çalışılmıştır. Okuma alanındaki 38 kazanımdan 5 kazanım(T.7.3.1. T.7.3.3. T.7.3.4. T.7.3.14. T.7.3.15.) etkinliklerde bulunamamıştır. Metinler, derse hazırlık çalışmaları ve tema sonu değerlendirme çalışmalarında kazandırılması amaçlanan kazanımlar bu çalışmada ele alınmamıştır. Bu kazanımların metinlerde veya hazırlık çalışmalarında kazandırılmaya çalışılmış olabileceği düşünülmektedir. Okuma alanındaki kazanımlar 205 etkinlikte yer almıştır. Yazma alanında 81 etkinlikte 17 kazanımdan tamamı etkinliklerde yer almıştır. Ayrıca MEB Yayınlarında bir etkinlikte birden fazla kazanım alanının öğrenciye kazandırılmasının amaçlandığı belirlenmiştir. Etkinliklerde belirlenen kazanım alanlarının sayıları ile 7.sınıf TDÖP kazanım alanlarındaki sayıların paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. TDÖP’te7.sınıf seviyesinde en fazla okuma alanındaki kazanım sayısı göze çarpmakta MEB Yayınlarındaki etkinliklerde de en fazla okuma alanı kazanımına yer verildiği görülmektedir. TDÖP’te 7.sınıf seviyesinde en az kazanım sayısı ilk olarak konuşma alanında (7 kazanım), sonra dinleme alanında (14 kazanım) karşımıza çıkmaktadır. Ancak MEB Yayınları ders kitabında konuşma alanındaki etkinliklerin sayısı TDÖP 7.sınıf konuşma alanındaki kazanımlarla

oranının yüksek olduğu görülmektedir. Dinleme alanındaki etkinliklerin 7.sınıf TDÖP oranı ise konuşmanın oranına göre daha düşüktür. Okuma ve yazma alanlarının etkinlik- program oranları ise birbirine yakındır. TDÖP'te 7.sınıf kazanım alanlarının Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerde yer alma durumları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo.2 Kazanım Alanlarının Özgün Yayınları 7.Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerindeki Sayısı

Dinleme Kazanımları Etkinlik Sayısı		Konuşma Kazanımları Etkinlik Sayısı
T.7.1.1. YOK	T.7.1.8. YOK	T.7.2.1. 2 etkinlikte
T.7.1.2. 6 etkinlikte	T.7.1.9. 3 etkinlikte	T.7.2.2. 2 etkinlikte
T.7.1.3. 2 etkinlikte	T.7.1.10. YOK	T.7.2.3. 6 etkinlikte
T.7.1.4. 7 etkinlikte	T.7.1.11. 5 etkinlikte	T.7.2.4. 2 etkinlikte
T.7.1.5. 3 etkinlikte	T.7.1.12. 3 etkinlikte	T.7.2.5. 3 etkinlikte
T.7.1.6. 3 etkinlikte	T.7.1.13. 2 etkinlikte	T.7.2.6. 3 etkinlikte
T.7.1.7. 2 etkinlikte	T.7.1.14. 1 etkinlikte	T.7.2.7. 3 etkinlikte
Okuma Kazanımları Etkinlik Sayısı		Yazma Kazanımları Etkinlik Sayısı
T.7.3.1. YOK	T.7.3.21. 6 etkinlikte	T.7.4.1. 2 etkinlikte
T.7.3.2. YOK	T.7.3.22. 10 etkinlikte	T.7.4.2. 1 etkinlikte
T.7.3.3. 1 etkinlikte	T.7.3.23. 3 etkinlikte	T.7.4.3. 3 etkinlikte
T.7.3.4. YOK	T.7.3.24. etkinliklerde yok	T.7.4.4. 8 etkinlikte
T.7.3.5. 11 etkinlikte	T.7.3.25. 4 etkinlikte	T.7.4.5. YOK
T.7.3.6. 5 etkinlikte	T.7.3.26. etkinliklerde yok	T.7.4.6. 1 etkinlikte
T.7.3.7. 1 etkinlikte	T.7.3.27. 3 etkinlikte	T.7.4.7. 2 etkinlikte
T.7.3.8. 5 etkinlikte	T.7.3.28. 12 etkinlikte	T.7.4.8. 1 etkinlikte
T.7.3.9. 16 etkinlikte	T.7.3.29. 2 etkinlikte	T.7.4.9. 1 etkinlikte
T.7.3.10. 4 etkinlikte	T.7.3.30. 9 etkinlikte	T.7.4.10. 1 etkinlikte
T.7.3.11. 6 etkinlikte	T.7.3.31. 2 etkinlikte	T.7.4.11. 1 etkinlikte
T.7.3.12. 6 etkinlikte	T.7.3.32. 1 etkinlikte	T.7.4.12. 3 etkinlikte
T.7.3.13. 6 etkinlikte	T.7.3.33. 1 etkinlikte	T.7.4.13. 5 etkinlikte
T.7.3.14. YOK	T.7.3.34. 1 etkinlikte	T.7.4.14. 2 etkinlikte
T.7.3.15. 1 etkinlikte	T.7.3.35. 1 etkinlikte	T.7.4.15. 3 etkinlikte
T.7.3.16. 5 etkinlikte	T.7.3.36. 2 etkinlikte	T.7.4.16. 2 etkinlikte
T.7.3.17. 9 etkinlikte	T.7.3.37. 1 etkinlikte	T.7.4.17. 1 etkinlikte
T.7.3.18. 3 etkinlikte	T.7.3.38. 3 etkinlikte	
T.7.3.19. 17 etkinlikte		
T.7.3.20. 2 etkinlikte		

Tablo 2'de görüldüğü gibi Özgün Yayınlarının 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerde TDÖP'teki 14 dinleme kazanımından 3'ü bulunamamıştır. 37 etkinlikte dinleme alanındaki kazanımlara yer verilmiştir. Konuşma alanında ise 7.sınıf TDÖP'te toplam 7 kazanıma yer verilirken bu yayınevinin etkinliklerinin 21'inde konuşma alanı

kazanımı yer almıştır. Okuma alanında 6 kazanım etkinliklerde bulunamamıştır. Okuma alanını kazanımları 159 etkinlikte yer almıştır ve en fazla yer verilen alan olmuştur. Yazma alanında sadece bir kazanım etkinliklerde bulunamamıştır. Buna rağmen 37 etkinlikte yazma kazanıma yer verildiği görülmüştür. Etkinliklerde yer almayan kazanımların metinlerde, metne hazırlık sorularında veya tema sonu çalışmalarında kazandırılmış olabileceği düşünülmektedir. Etkinlik kazanım alanı oranları değerlendirildiğinde ise okuma alanının etkinliklerde yer alma oranı diğer üç alana göre yüksektir. Okuma alanının ardından; konuşma, dinleme ve yazma alanları olarak oran sıralaması görülmektedir. 7. sınıf TDÖP alanların sıralanması; okuma, yazma, dinleme, konuşma şeklinde yer alırken Özgün Yayınlarının oran sıralaması okuma, konuşma, dinleme, yazma şeklindedir. Bu bakımdan program-etkinlik sayılarının oranı uyumsuz olduğu görülmektedir.

7. Sınıf TDÖP kazanımlarının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinde yer alma durumları ile Özgün Yayınları 7.sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinde yer alma durumları Tablo 3 ve Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo. 3 7.Sınıf TÖP Kazanımlarının MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinlerinde Yer Alma Durumları

Metinler Temalar	Ders ve Sınıf	Etkinlik ve Kazanım Alan Numarası										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Anıların İlhamı	T.7.	2.5.	3.19	3.16	3.23	3.12	3.12.	2.2.	4.3.	3.9.	2.3.	4.4.
				3.17				2.3				
Munise	T.7.	2.5.	3.6	3.19	3.20	3.21	3.28.	3.35.	3.9.	3.9.	2.3.	4.4.
					.							
Dostluk	T.7.	3.6.	3.19	3.16	4.4.	3.9.	3.9.	2.6.	4.7	3.9.	2.3.	4.4.
				3.17								
Kardeşim 2.Milli Mücadele ve Atatürk Vatan Destanı	T.7.	1.13	1.2.	1.6.	1.5.	1.7.	3.8.	3.9.	2.4.	4.1.	4.1.	4.16.
				3.16								
Ordular! İlk Hedefiniz...	T.7.	3.5.	3.19	3.22	3.16	3.17	3.12	2.1.	2.3.	4.15.	2.3.	4.4.
									4.2.			
Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz!	T.7.	3.6.	3.5.	3.19	3.28	3.9.	2.7.	2.2.	4.4.	2.4.	2.5.	4.4.
								2.5.				

					1.8.					4.2.	
Seyit Onbaşı!	T.7.	1.2.	1.4.	1.11	2.3.	3.22	1.11.	3.9.	2.3.	4.12.	4.17.
3.Kişisel Gelişim											
Bariş Manço	T.7.	3.5.	3.19	3.19	3.29	3.29	3.9.	3.9.	4.4.	4.15.	4.2.
Sol Ayağım	T.7.	3.5.	3.19	3.28	3.21	3.9.	2. 4.	4.4.			
					3.16						
İnsanlarla				3.19	3.17	3.28					4.2.
Geçinme Sanatı	T.7.	3.5.	3.6.	.	.	.	3.19.	3.11.	3.11.	2.2.	4.11.
Naim				1.5.		1.12		2.1.	4.11.		
Süleymanoğlu	T.7.	1.4.	1.4.	1. 6.	1.3.	.	3.11.	2. 3.	3.29.		
4.Millî											
Kültürümüz Türk							4.2.				
Mutfak			3.19	3.28		3.25	4.6.				
Kültüründe Kahve	T.7.	3.5.	.	.	2.1.	.	4.12.	4.13.			
								4.2.			
					3.17			4. 4.			
					.			4.10.			
			3.19	3.21	3.18	3.21		4.11.			
Ben Mimar Sinan	T.7.	3.5.	.	.	.	.	2.1.	4.14.	4.13.		
					3.16						
Türkiye'm,					.						
Anayurdum,					3.19	3.17	3.23		2.2.	4.1.	
Sebebim, Çarem!	T.7.	3.5.	.	.	.		3.2.	3.8.	3.2.	1.14.	4.13.
				1.11					1.3.		
Deli Dumrul	T.7.	1.4.	.	3.5.	1.4.	1.7.	3.24.	4.14.	4.13.		
									4.14.		
5.Bilim ve					4.5.	3.10		2.2.	4. 2.		
Teknoloji Piri Reis	T.7.	3.5.	3.19	4.14	2.1.	.	4.2.	2. 3.	4.11.		
2100'deki											
Yaşamdan Bir						3.10		2.1.	4.10.		
Gün	T.7.	3.5.	3.19	3.26	1.3	.	3.11.	2.3.	4. 3.		
									4.2.		
Yeni Dünya	T.7.	3.5.	3.19	3.38	3.10	2.3	4. 7.				
								3.33.	4.11	3.30.	
Cahit Arf	T.7.	1.13	1.4	1.5.	1.3	1.12	3.10	3.31	2. 1.	4. 3.	
				3.29							
6.Okuma Kültürü				3.25							
Okumak Deyince	T.7.	3.5.	3.19	3.19	3.36	3.36	3.13	3.13	2.2.	4.10	
Divan-ü Lügat'it											
Türk'ün Bulunuş											4.10
Hikâyesi	T.7.	3.21	3.5.	3.19	3.13	4.16	3.13	3.7	3.22	4.4	2.1.
										4.9.	

											2.1.
											2.3.
						3.17					2.4.
Okumak						.					2.5.
Ayrıcalıktır						3.18					4.4.
Herkes Okuyamaz	T.7.	3.5.	3.5.	3.19	3.23	.	3.34	3.13	3.13		2.6.
											4.9.
						4.11					2.7.
İlk Çocukluk	T.7.	1.2	1.4	1.12	.	1.9.	3.13	4.4	4.11		4.17.
											4.4
7.Doğave											4.11
Evren/İlk Kar	T.7.	3.5.	3.19	3.20	3.15	3.28	3.25	3.13	3.13	2.1.	4.16
Bu Sabah Hava						3.25	3.19		4.1.		
Berrak	T.7.	3.5	3.19	3.8.	.	.	2.1	4.4.			
Lavanta Kokulu											3.32.
Köy	T.7.	3.5	3.19	3.37	3.34	3.9	3.9	2.1	3.33.		
Artık											
Antarktika'da Buz					1.5.						
Dağlarının					1.6.	1.11					4.3.
Arasındayız	T.7.	1.2	1.4	1.7.	.	3.9.	3.9.	1.9.	2.1.		4.16.
8.Zaman ve											4.2.
Mekân / İstanbul	T.7.	3.5	3.19	3.17	3.8	3.30	3.25	3.10	3.31		4.14
											4.3.
Akşehir'de Bir Fil	T.7.	3.6.	3.5.	.	3.19	3.24			2.2.	4.7.	
						.	3.8.	3.9.	2.3.	4.8	
						3.33					
						.					
						4.17					
						.					
									2.1.	4.2.	
									2.3.	4.	4.
Moena Türk Köyü	T.7.	3.5	3.19	.	3.22	4.4.	4.13		2.4.	4.11.	
Kırkpınar'a Adını											
Veren Kırk Yiğit	T.7.	1.1	1.11	1.2	1.4	1.5.	1.10	3.10.		4.4.	
						1.6.				1.3.	

Tablo 3'te 7. sınıf MEB Yayınlarındaki tüm etkinliklerin 7.sınıf TDÖP'e uygun olarak yerleştiği görülmektedir. Özgün'de ise bazı etkinliklerin 7. sınıf TDÖP'e uygun olarak yerleşemediği diğer sınıf düzeylerindeki kazanım alanlarına uygun olduğu görülmektedir. Bu bakımdan MEB Yayınlarının etkinliklerinin sınıf seviyesindeki program uyumunun Özgün'ün etkinliklerine göre daha uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo.4 7.Sınıf TDÖP Kazanımlarının Özgün Matbaacılık 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinlerinde Yer Alma Durumları

Tema ve Metinler	Ders ve Sınıf	Etkinlik ve Kazanım Alan Numarası											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Erdemler/ Karanfiller ve Domates Suyu	T.7.	3.5.	***	3.6.	3.19.	3.21.	3.25.	3.5.	4.16.	3.12.	3.12.	4.2.	
Ninenin Kitabı	T.7.	3.5.	3.6.	3.19.	3.21.	3.28.	***	4.16.	3.12.	3.12.	4.2.	2.1.2.4 2.5.2.6	2..7.
Baba, Bana Bir Şiir Bul	T.7.	3.22.	3.17.	3.23.	***	***	4.16.	3.12.	4.12.	4.1.			
Akıllı Kız (DM)	T.7.	1.2.	1.4.	1.6.	3.22.	1.11.	4.16.	3.12.	4.11.				
2.Milli Mücadele ve Atatürk /Atatürk ve Anıları	T.7.	3.5.	3.19.	3.27.	2.6.	4.16.	4.14.	3.9.	3.9.	4.16.			
Koca Seyit	T.7.	3.5.	3.20.	3.28.	4.16.	3.9.	4.12.						
Bir Mustafa Kemal Vardı	T.7.	3.5.	***	***	3.8.	4.16.	3.9.	4.17.					
Bayrağımızın Altında (DM)	T.7.	1.2.	3.28.	1.12.	1.14.	3.9.	3.9.	4.1.					
3.Duygular/ Meşe ile Saz	T.7.	3.5.	3.21.	3.19.	3.8.	2.3.	3.9.	4.4.					
Küçük Çocuk	T.7.	3.5.	***	3.17.	4.4.	4.16.	3.9.	4.7.					
Yıkmak Kolay	T.7.	3.5.	3.6.	3.19.	3.18.	3.28.	3.36.	4.16.	3.9.				
Sözcüklerin Gücü (DM)	T.7.	1.2.	1.6.	1.3.	1.13.	4.16.	3.30.	3.9.	3.9.	4.2.			
4.Tema Milli Kültürümüz/ İstiklal Marşı'nın Kabulü	T.7.	3.5.	3.19.	3.17.	3.22.	3.28.	2.7.	4.2.	3.9.				
Büyük Mimar Koca Sinan	T.7.	3.5.	3.19.	3.28.	3.30.	3.29.	3.22.	3.9.	3.9.	4.2.			
Yurt Türküsü	T.7.	3.17.	3.8.	3.25.	4.16.	3.9.							
Anadolu Üstüne(DM)	T.7.	1.2.	1.4.	1.7.	3.22.	1.9.	4.16.	4.13.	4.4.	2.3.			
5.Doğa ve Evren/ Küçük Yunus	T.7.	3.5.	3.6.	3.19.	3.21.	1.9.	4.13.	4.13.	3.31.	2.3.	4.15.		
Son Leylek	T.7.	3.5.	3.19.	3.21.	4.16.	4.4.	4.16.	4.16.	4.16.	4.7.			
Güz	T.7.	3.5.	3.23.	3.8.	***	3.30.	310.	3.10.	4.12.				

Dünya Kadar Plastik (DM)	T.7.	1.12.	1.4.	1.5.	1.6.	1.11.	3.7.	3.10.	3.10.	3.10.	3.32.	3.33.	4.14.
6.Sanat/ Anadolu Davulu	T.7.	3.5.	3.19.	3.36.	3.37.	3.8.	3.22.	3.10.	3.11.	3.11.	4.2.		
Sazıma	T.7.	3.5.	***	3.8.	***	4.2.	4.16.	3.28.	3.11.	3.11.			
Karagöz ile Hacivat Türkiye'de Geleneksel Sanatlar(DM)	T.7.	3.5.	3.19.	3.17.	3.28.	***	***	3.11.	4.8.				
7.Kişisel Gelişim/ Ağaç ve Sen	T.7.	3.5.	3.17.	3.22.	3.22.	4.1.	3.28.	3.13.	3.13.	4.9.			
Bazı İnsanlar	T.7.	3.5.	3.5.	3.19.	3.23.	3.18.	3.6.	3.25.	3.30.	4.13.	3.13.	3.13.	4.4
Karamsar ve iyimser Bakış Açısı İletişim	T.7.	3.5.	3.5.	3.20.	3.15.	3.24.	4.16.	3.13.	4.3.				
Becerilerimiz(DM)	T.7.	3.5.	1.4.	1.6.	3.30.	3.34.	4.16.	4.16.	4.15.				
8.Bilim ve Sanat/ Ampulün İlk Yanışı	T.7.	3.5.	3.19.	3.18.	3.30.	3.38.	2.3.	3.9.	4.2.				
İbni Sina	T.7.	3.5.	3.19.	1.4.	3.38.	3.28.	3.22.	3.29.	3.11.	4.4.			
Isıklıkla Haberleşenler	T.7.	3.5.	3.19.	3.38.	3.31.	4.16.	4.13.	4.1.					
Elinizin Altındaki Dünya (DM)	T.7.	1.2.	1.4.	1.5.	1.11.	3.28.	4.16.	3.13.	1.13.	2.1.	2.3.		

*** Etkinlik, 7.sınıf TDÖP'de herhangi bir kazanım alanını karşılamamaktadır.

Tablo 4'te 7. sınıf Özgün yayınlarındaki 12 etkinliğin kazanımı 7.sınıf TDÖP'e uygun olarak yerleştirilemediği görülmektedir. Bu etkinliklerin kazanımı genellikle 5 ve 6. sınıf TDÖP'e uygun olduğu görülmüştür. Özgün Yayınlarındaki bu etkinliklerin yer alması beklenen sınıf seviyesi ve kazanım alanlarıyla ilgili olarak şunlar söylenebilir:

Karanfiller ve Domates Suyu 2. etkinlikte "gerçek ve mecaz anlam" ile ilgili kazanım kavratılmaya çalışılmıştır. Ortaokullarda 7.sınıf seviyesinden farklı düzeylerdeki TDÖP incelendiğinde 5.sınıf TDÖP'te "T.7.3.33. Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırt eder." kazanımı bulunmuştur.7. sınıf TDÖP'te bu etkinliğin yerleşmesi beklenen en yakın kazanım "T.7.1.4.Kelimeleri anlamına uygun olarak kullanır."dır. Ancak bu kazanım konuşma alanındaki kazanımdır. Oysa etkinlik okuma alanının etkinliğidir. Ninenin Kitabı 6.etkinlikte "örtülü anlam" konusu ile ilgilidir. Ancak 7. sınıf TDÖP incelendiğinde örtülü anlam kazanımı "T.7.1.12. Dinlediklerinin/İzlediklerinin içeriğini değerlendirir. a)Medya metinlerindeki örtülü anlamı belirlemesi sağlanır." şeklindedir. Ortaokul sınıf düzeylerindeki TDÖP incelendiğinde; 5.sınıf TDÖP'te "T.5.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini

değerlendirir. a) Çizgi film vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır.” kazanımı, 6.sınıf TDÖP’te “T.6.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendir. a)Öğrencilere reklam filmleri dinletilerek/izletilerek buradaki mesajların ve örtülü anlamların tespit edilmesine yönelik çalışmalar yaptırılır.” kazanımında dinleme alanı karşılanmaktadır. Görüldüğü gibi “örtülü anlam” ile ilgili kazanımlar hangi sınıf seviyesinde olursa olsun dinleme alanında karşımıza çıkmaktadır. Dinleme alanı etkinliklerinde yer alması beklenen bu kazanım okuma alanını karşılayan bir etkinliğin içinde yer almıştır. Ninenin Kitabı konusundaki 6. Etkinlik dinleme alanını karşılamamaktadır.

Baba Bana Bir Şiir Bul! 4. Etkinlik “zıt anlam” konusuyla ilgilidir. Ortaokul seviyesinde bu konuyu karşılayan kazanım 5.sınıf seviyesinde “T.5.3.8. Kelimelerin zıt anlamlarını bulur.” olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı konuda 5.Etkinlik şiirin şekil özellikleriyle ilgilidir. Şiirin şekil özellikleriyle ilgili kazanım 6. sınıf TDÖP’te “T.6.3.27. Şiirin şekil özelliklerini açıklar. Şiirde kafiye, redif gibi ahenk unsurları üzerinde durulur, bunların türlerine değinilmez.” şeklindedir. 7. sınıf TDÖP’te şiir ile ilgili “T.7.4.1.Şiir yazar.” kazanımı bulunmaktadır.

Bir Mustafa Kemal Vardı parçasındaki 2. etkinlikte gerçek ve mecaz anlamda kullanılmış kelimelerin etkinliği hazırlanmıştır. Konuyla ilgili kazanım 5.sınıf TDÖP’te “T.5.3.33.Okuduğu metinde, gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırt eder.” kazanımı olarak belirlenmiştir. Aynı konunun 3. etkinliğinde sözcüklerin zıt anlamlarını bulma çalışması hazırlanmıştır. Zıt anlam konusuyla ilgili kazanım 7. Sınıf TDÖP’te bulunamamıştır ancak 5.sınıf TDÖP’te “T.5.3.8.Kelimelerin zıt anlamlarını bulur.” kazanımı bulunmaktadır. Bu iki etkinlik 7. sınıf TDÖP’te “ T.7.3.5. Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir ancak 7.sınıf seviyesinde bu kazanımı kavratmak için alt sınıf seviyesindeki etkinliklerin hazırlandığı belirlenmiştir.

Küçük Çocuk metnindeki 2. etkinlik zıt anlam konusuyla ilgilidir. Bu konunun kazanımının 5. sınıf TDÖP’te yer aldığı belirlenmiştir.

Güz metnindeki 4. etkinlik şiirin şekil özelliklerini kavratmak amacıyla hazırlanmıştır. 6.sınıf TDÖP’te “T.6.3.27. Şiirin şekil özelliklerini açıklar.” kazanımı bu etkinliği karşılamaktadır.

Sazıma şiirinde 2. etkinlikte eş sesli(sesteş) sözcüklerin bulunması istenmiştir. Sesteşlik konusu 5. sınıf TDÖP’te “T.5.3.9. Eş sesli kelimelerin anlamını ayırt eder.” kazanımıyla karşılanmaktadır. Aynı konuda 4. etkinlikte şiirin şekil özellikleriyle ilgili bir etkinlik hazırlanmıştır. Şiirin şekil özellikleriyle ilgili kazanımın 6. sınıf TDÖP’te bulunduğu önceki tespitlerde belirtmişti.

Karagöz ve Hacivat parçasında 5. etkinliğin sayıların doğru yazımıyla ilgili olduğu belirlenmiştir. Konu ile ilgili kazanım TDÖP 5.sınıf kazanımlarında “T.5.4.8.Sayıları doğru yazar.” şeklindedir. 6. etkinlik ise 5. etkinliğin devamı olarak hazırlanmış bir etkinliktir.

Kazanım alanlarının 7.sınıf TDÖP'teki sayısı, 7.sınıf Özgün Yayınlarının etkinliklerindeki kazanım sayısı ve 7.sınıf MEB Yayınlarının etkinliklerindeki kazanım sayısı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo.5 Kazanım Alanlarının 7.Sınıf TDÖP, Özgün Yayınları ve MEB1 Yayınları Karşılaştırması

Kazanım Alanları	7.Sınıf TDÖP'teki sayı	7.Sınıf Özgün Yayınları	7.Sınıf MEB1 Yayınları
Okuma	38	159	205
Dinleme	14	36	47
Yazma	17	37	81
Konuşma	7	21	53

Tablo 5'e göre iki yayınevi etkinlik – kazanım alanı olarak karşılaştırıldığında MEB Yayınlarında kazanım başına düşen etkinlik sayısının Özgün Yayınlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeninin MEB Yayınlarındaki bir etkinlikte birden fazla kazanımın verilmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bazı etkinliklerin birden fazla kazanımı karşıladığı belirlenmiştir. MEB Yayınlarında 49 etkinliğin birden fazla kazanımı karşıladığı görülmektedirken Özgün Yayınlarında 33 etkinlik birden fazla kazanımı karşılamaktadır. MEB Yayınlarında bir konuda en fazla on bir etkinliğe yer verilirken Özgün Yayınlarında en fazla on iki etkinliğe yer verilmiştir. MEB Yayınlarında toplam 8 Tema 272 etkinlik vardır, Özgün Yayınlarında ise 8 Tema 268 etkinlik vardır. Etkinlik sayısı bakımından iki yayınevi arasında fazla bir fark görülmemiştir.

MEB Yayınlarındaki 272 etkinliğin 51'inde görsel kullanıldığı belirlenmiştir. Bu görsellerden 3'ü grafik, iki tanesi oyun etkinliği görselidir. Diğer görsellerin ise ders kitabındaki metinle ilgili veya etkinlikle ilgili hazırlanmış görsel olduğu tespit edilmiştir. Her temada bir dinleme alanı metni ve etkinlikleri vardır. Ders kitabında yer verilen 8 temada 8 dinleme alanı metni mevcuttur. Bu sekiz dinleme alanı metinlerindeki 4 metnin hiçbir etkinliğinde görsel kullanılmamış olması dikkat çekicidir. Özgün Yayınlarındaki 268 etkinliğin 46'sında görsel kullanıldığı belirlenmiştir. Bu görsellerden 8'si bulmaca, 1'i grafik görselidir. Diğer görseller metinle ilgili görsellerdir. Özgün Yayınlarında metinle ilgili olmayan pek çok görsel mevcuttur ancak bunlar metni veya etkinliği destekleme amacı gütmeyen aynı görsellerin tekrarı şeklinde yer aldığından tespit olarak çalışmaya dâhil edilmemiştir. Dinleme metinlerinden 3'ünde metinle veya etkinlikle ilgili görsel kullanımına yer verilirken 5 dinleme metninin etkinliklerinde konuyla ilgili görsel kullanılmamıştır. Her iki ders kitabının etkinliklerinde öğrencinin dikkatini çekecek bulmaca, oyun, grafik ve görsel okumayı destekleyecek yeterlilikte görsellerin yeterli olarak kullanılmadığı belirlenmiştir. Dinleme metinlerinin etkinliklerinin görsellerle yeterli olarak desteklenmemiş olması çocuğa görelilik ilkesiyle çelişip metin çalışmalarını sıkıcı hale getirebileceği ön görülmektedir.

10.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ortaokul 7.sınıflar için hazırlanmış iki Türkçe ders kitabının kazanımların etkinliklerle uyumu ve görsellerin sayının incelendiği bu çalışmada toplam 540 etkinlik 7.sınıf TDÖP kazanımlarıyla karşılaştırılarak incelenmiştir. MEB Yayınlarının 7. sınıflar için hazırladığı Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin tamamının 7.sınıf TDÖP ile uyumlu olduğu belirlenmiş, etkinliklerin hiçbiri üst sınıf veya alt sınıf kazanımlarını karşılayacak şekilde yer almamıştır. Bazı etkinliklerin birden fazla kazanımı karşıladığı görülmektedir. Bu sayede kazanımların pekişmesi desteklemekte, öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda bir etkinlikle derse katılımlarının da fazla olabileceği ön görülmektedir. Özgün yayınlarının aynı seviye sınıfı için hazırladığı Türkçe ders kitabındaki 268 etkinlikten 12 etkinliğin(%4) 7. Sınıf TDÖP'te yer almadığı 5. ve 6.sınıf TDÖP'te yer aldığı belirlenmiştir. Bu etkinliklerin pekiştirme amaçlı hazırlandığı düşünülse de sayılarının fazla olması etkinliklerin tekrarlamasına neden olmaktadır. Sınıf seviyesinin altında hazırlanmış, birbirini tekrarlayan etkinliklerin dersi sıkıcı hale getirebileceği mevcut sınıf seviyesindeki kazanımların pekişmesini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin zihinsel gelişimlerini tamamlamak amacıyla Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin tekrarlayan ve birbirine benzeyen alıştırmalar yerine birbirini tamamlayan, öğrencinin ders sırasında aktif olabileceği, zihinsel ve dil becerilerini geliştirebileceği etkinliklerin hazırlanıp yer alması beklenmektedir(Çevik ve Güneş, 2017:285).

Her iki ders kitabı ve etkinlikleri dijital ekranda açılabilir. Ancak etkinliklerin gerek akıllı tahtalarda gerekse dijital ekranda sadece görsel bir öğe olarak yer alması öğrencinin sınıf içinde etkinlikleri cevaplandırırken anında dönüt ve düzeltme, derse aktif katılım, dersi eğlenceli hale getirme aşamalarında yetersiz olabileceği düşünülmektedir. MEB 7. sınıf ders kitabındaki toplam 272 etkinliğin 51'inde (%18), Özgün Yayınlarındaki toplam 268 etkinliğin 46'sında(%17) görsel kullanımına yer verilmiştir. İki ders kitabında da yaklaşık aynı oranda görsel kullanımına yer verilmiştir. Görsel kullanımının yeterli olmadığı düşünülmektedir. Her iki ders kitabında da resim, fotoğraf kullanımına yer verilse de oyun, bulmaca, karikatür, grafik gibi öğrenciyi düşünmeye sevk edecek görsellerin kullanımı yeterli değildir. Sarıkaya'nın (2019) hazırladığı çalışmada da görsel öğelerin yetersiz kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ders kitaplarında içerikle uyumlu olmayan görseller öğrenciyi düşündürmede, bilgilerin kalıcı hale gelmesi ve somutlaştırılmasında etkili olmaz(Şahin,2014).

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur:

-Türkçe ders kitapları hazırlanırken etkinliklerin seçimi ve planlanmasında daha titiz davranılmalıdır.

-Tekrar ve pekiştirme amacıyla alt sınıf seviyelerinden birkaç etkinliğe yer verilse bu sayı sınırlı tutulmalıdır.

-Ders kitaplarındaki etkinliklerin dijital kullanıma uygun, dikkat çekici, öğrencinin derse aktif katılımını sağlamaya ve üst düzey bilişsel özellikleri kazandırmaya yardımcı olacak şekilde hazırlanarak sunulmasına önem verilmelidir.

- Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerde daha fazla görsel kullanılmaya ve bu görsellerin hazırlanan etkinlik ve metinlerle uyumuna özen gösterilmelidir.
- Bu çalışma özel ve Bakanlık tarafından 7.sınıflar için hazırlanmış iki farklı yayınevinin etkinlikleriyle sınırlandırılmıştır. Araştırmacıların bu ders kitaplarının farklı sınıf seviyelerini çeşitli açılardan incelemeleri önerilmektedir.

Kaynakça

- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ.ve Uysal, A.(2019) *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara:MEB Yayınları.
- Aydın, İ.ve Aydın, G.(2020). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı Bağlamında 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığına Yönelik Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından İncelenmesi . Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi , 10 (1) , 1-23 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/odusobiad/issue/53307/644607>
- Bayraktar, İ. (2018). *Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin İncelenmesi* . *Journal of Language Research* , 2 (1) , 1-7 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlr/issue/41923/500370>
- Batur, Z.(2010). *İlköğretim 6.sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*.
- (Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi) YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 264378)
- Batur, Z.ve Soyuçok M.(2019). Atasözlerinde Eleştirel Düşünme Unsurları: Türkçe Ders Kitapları.Folklor/Edebiyat Dergisi, 25(100), 1119-1132. DOI: 10.22559/folklor.1004
- Bulut, K. ve Taçyıldız, E . (2020). Farklı Yayınevlerine Ait Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kalıplaşmış söz Varlığı Açısından İncelenmesi. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature* , 6 (4), 687-714 . DOI: 10.20322/littera.798055
- Çerçi, A.(2016). 6. Sınıf Türkçe Dergi Öğrenci Çalışma Kitabının Etkinliği Oluşturan Unsurlar Bakımından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5 (4) , 0-0 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/26927/283118>
- Çevik, A.ve Güneş, F . (2017). Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi . *Ana Dili Eğitimi Dergisi* , 5 (2), 272-286 . DOI: 10.16916/aded.288848
- Durukan, E.ve Demir, E.(2017). 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerin Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisine Göre Sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 6(3), 1679-1629. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/31471/344463>
- Erkal, H.ve Erkal, M.(2020). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf*. Ankara: Özgün.
- Esendemir, N.ve Ertaş, N . (2018). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Göç Olgusuna Dair Unsurlar. Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (2) , 72-80. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusob/issue/41879/505342>

- Güneş, F.(2017). Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 5(1), 48-64. DOI: 10.16916/aded.286415
- İşeri, K. (2007). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 0(136), ISSN: 1300-3542, 58-74.
- Karadağ, Ö.(2019). Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Özetleme Etkinlikleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 469-485. DOI: 10.16916/aded.449294
- Karasar, N.(1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s.183) ,Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Lüle Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5),13-31.
- MEB(2019). Türkçe Dersi(1-8) Öğretim Programı.(<https://mufredat.meb.gov.tr/>) (erişim tarihi:01.05.2021)
- MEB(2019,Aralık).Tebliğler Dergisi, Cilt: 82, Sayı: 2747-EK (<http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/87-2019>)(erişim tarihi: 01.05.2021)
- Mutlu, H. H. ve YURT, E.E.(2019). 6.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Öğrenme Alanlarına Dağılımın İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(3),469-474. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/odusobiad/issue/50379/640024>
- Sarıkaya, B.(2019). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki (5,6, 7 ve 8. Sınıf) Etkinliklerin Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (64),563-580. DOI: 10.14222/Turkiyat4047
- Solak, M.ve Yaylı D.(2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt. 2(9),444-453.
- Soyuçok, M. (2020). Türkçe Eğitiminde anlayış ve uygulama değişimleri: iki ders kitabı örneği. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları*, 4(2), 68-83.
- Şahin, M.(2014). Sosyal Bilimler Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1),31-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/32277/353146>
- Tosunoğlu, M.(2014). MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabındaki Etkinliklerin Dil Öğrenme Alanlarına ve Taksonomiye Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi* 44(203), 74 – 83. ISSN:1302-5600 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36161/406483>
- Turan, S. (2019). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*(s.146) Ankara: Nobel.

Uçgun, D.(2014).*Tarihî Süreç İçerisinde Türkçe Öğretim Programları ve Türkçe Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*. A. Güzel ve H. Karatay(Ed.), Türkçe Öğretimi (s.89- 106).Ankara: Pegem.

Örge Yaşar F.(2019). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programına Göre Hazırlanmış 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okuma Yöntem ve Teknikleri Açısından İncelenmesi. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series XI. IBANESS Congress Series-Tekirdağ / TURKEY 326-338.

Extended Abstarct

In teaching basic language skills in Turkish, Turkish Language Course Curriculum (TLCC) is taken as basis. Textbooks are one of the most basic materials in transferring the learning outcomes in the curriculum. In teaching the mother tongue, the quality of the activities to be selected for the textbooks is important in developing basic language skills. It is expected that the text activities and studies in the textbooks are compatible with the current grade level and the curriculum and the visuals used in the activities are compatible with the text. The activities to be included in the textbooks should also be carefully selected and prepared accordingly. The aim of this research is to examine whether the visuals and activities in the 7th grade Turkish textbooks coincide with the gains in the Turkish Language Lesson Curriculum. In the study, activities in Özgün Matbaacılık 7th grade Turkish Textbook and MEB Publications 7th grade Turkish Textbook were examined in collecting data.

The aim of this study is to examine the compatibility of the activities in the Turkish textbooks with the achievements. For this purpose, the following questions were sought;

1. Do the activities in the Turkish Language course book and the achievements in the Turkish Lesson Teaching Program in harmony?
2. How many of the achievements in 7th grade TLCC have been included in the activities in the course books?
3. Which language skills are included in the activities in the textbooks at most?
4. Do the numbers and features of the activities in the course books differ according to the publishers?
5. What is the number of visuals used in activities in textbooks and their relevance to the text?

The activities of the 7th grade Turkish Language course book prepared by a private publishing house and the 7th grade Turkish textbook prepared by the Ministry of Education, which are used as a course book in the 2020-2021 academic year, have been examined in terms of harmony with the achievements in the 7th grade Turkish Language Lesson Curriculum. This study is in qualitative research (Turan, 2019) design and document analysis technique was used. Document review is a method of data collection conducted by examining existing records and documents (Karasar, 1998).

When the two publishers are compared as activity - achievement areas, it is determined that the number of activities per outcome is higher in MEB Publications compared to Original Publications. It is thought that the reason for this is due to the fact that more than one achievement is given in an event in the MEB Publications. It has been determined that some activities meet more than one achievement. It is seen that 49 activities be in harmony more than one achievement in MEB Publications, 33 activities coincide more than one achievement in Özgün

Publications. MEB Publications contain at most eleven activities on a subject, Özgün Publications contain at most twelve activities. There are 8 themes and 272 events in total in MEB Publications also 8 themes and 268 events in Özgün Publications. There was not much difference between the two publishers in terms of the number of events.

The following results were reached in the study;

In this study, in which the compatibility of the outcomes with the activities and the number of visuals of two Turkish Language course books prepared for the 7th grade of secondary school, a total of 540 activities were examined by comparing them with the 7th grade TLCC outcomes. It was determined that all of the activities in the Turkish Language course book prepared by MEB Publications for 7th grade were compatible with 7th grade TLCC but none of the activities were included in a way to meet the upper class or lower grade gains. It seems that some activities be in harmony more than one achievement. In this way, the consolidation of the gains is supported, and it is foreseen that the students' individual differences may be more likely to participate in the lesson with an activity. It has been determined that 12 activities (4%) out of 268 activities in the Turkish Language course book prepared by their original publications for the same level class are not included in the 7th grade TLCC, but in the 5th and 6th grade TLCC. Although it is thought that these activities are prepared for reinforcement purposes, the high number of them causes the activities to be repeated. It is thought that repetitive activities prepared below the grade level can make the lesson boring and negatively affect the consolidation of the achievements at the current grade level. In order to complete the mental development of the students, it is expected that the activities in the Turkish textbook will be prepared and included instead of repetitive and similar exercises, activities that complement each other, where the student can be active during the lesson and improve their mental and language skills (Çevik and Güneş, 2017:285).

Both course books and activities can be opened on the digital screen. However, it is thought that the fact that the activities are only a visual element on the smart boards and on the digital screen may be insufficient in the stages of instant feedback and correction, active participation in the lesson, and making the lesson fun while the student responds to the activities in the classroom. Visuals were used in 51 (18%) of 272 activities in the 7th grade textbook of MEB and in 46 (17%) of 268 activities in Özgün Publications. In both course books, approximately the same amount of visual usage is included. There are 8 texts of listening areas in 8 themes in the course book. It is noteworthy that no visuals were used in any of the activities of 4 texts in eight listening areas texts in MEB Publications. While 3 of the listening texts in Özgün Publications used visuals related to the text or the activity, no visuals related to the subject were used in the activities of 5 listening texts. In the activities of both textbooks, it was determined that the puzzles, games, graphics and visuals that would attract the attention of the students were not used sufficiently to support visual reading. It is predicted that the fact that the activities of the listening texts are not adequately supported by visuals may contradict the principle of relativity to the child and make text studies boring.